

אלפים גרים בצל המוות

מפולת חדשה יכולה להתחולל בכל יום ביפו ובחיפה קובעים סופרינו - האכזרופוס מסייר מעצמו את האחריות

חליסה: המפולת הראשונה
"כולם מסכימים ש..."

כי יש להפסיק מיד את עבודת ארבע המחצות הפועלות שם. שלש מהן הור עברו מן המקום. והרביעית, מחצבת נכי המלחמה, ממשיכה לפעול ללא רשיון מהמפקח על המכרות.

עוד ועדה...

בינתים התעוררה גם עיריית חיפה. הורכבה שוב ועדת מומחים עירונית, בה מיוצגים כל הגורמים הנוגעים בענין. הועדה הגיעה למסקנה המפתיעה... כי יש להוציא מיד את התושבים מחליסה העליונה ולפוצץ את ההר כולו. לדעת מומחי העירייה מרחפת הסכנה המידית רק על חלק מהתושבים, כשבעים מש- פחה. את אלה יש להוציא מיד.

"לא נוזו!"

מר ישראל גרינברג, המשמש דוברם של אנשי חליסה העליונה, מספר כי הסוכנות הסכימה להמציא מקום דיוור כלשהו בעכו באם... תשליש כל משפחה ממתים ועד שלש מאות ל"י. "אנו עיר לים חדשים", אמר מר גרינברג, "וממין רב אין לנו. על כן החלטנו פה אחד כי באם לא ישכנונו בלי תשלום - לא נוזו!".

(המשך בעמוד 13)

קטנים ורועים. מדרגות בטון שבורות מתפתלות ממקום למקום. דרי חליסה העליונה יודעים היטב את אשר מתחת לרגליהם. האנשים מפחדים לישון כאן בלילות, יש ההולכים ללון בגנים צבויים בעיר משום ששמעו בחצות לילה איישת אבנים מידרדרות מאצל ביתם...

"אין ספק - יקרה כאן מה שקרה ביפו!" - אומרת לי הגב' גולדנברג, בעלת חנות מכולת במקום. בשיכון חליסה העליונה נתונות בסכנה תמידית - כ-200 משפחות. והאמנם לא איכפת לאיש מה שעלול לקרות שם?

מה אומרים השלטונות?

קצין מחוז חיפה, מר ש. זילברפרד, המשמש גם כבי"כ המפקח על המכרות, אמר בשיחה עם סופרנו כי מן הדיון היה להרוס - מלכתחילה את כל הבתים שנבנו בחליסה העליונה היות וכולם הוקמו מתחילה ללא רשיון. בינתים הסי פיקו כבר להעביר מן המקום 19 משפחות לשיכון אחר.

ועדה שהיתה מורכבת ממהנדס העיר, הגיאולוג של המפקח על המכרות וקצין העיר ביקרה בחליסה העליונה וקבעה

הזעזוע הראשון של מפולת יפו חלף, והציבור הרחב חזר למסלולו. אולם לא חזרו למסלולם אלפי הדיירים - רובם משכבות העוני - המוספים לחיות בבתיים העלולים להתמוטט בכל יום. מאות משפחות - זקנים, נשים וילדים - דרים פשוטו כמשמעו בצל המוות.

רחוב 242, בית 50

חמת השחרור - היא אחרת לחלוטין. "אמת", הוא אומר, "כל הבתים הנמצאים מעל למחצבה ומתחתה שרויים בסכנה מתמדת - אך זו קיימת גם מבלי שהיינו עוסקים בחציבה. הסלעים המתחממים ביום מתכווצים לעת ערב ומתבקעים, וילילה לילה נופלים מן הקיר, גושים שלמים..."

לפנים היה אזור זה שטח מריבה בין שתי משפחות ערביות עשירות, סובחי ושאמי, שחפצו לזכות במקום לשם חציבה. פועלי משפחת סובחי החלו לחצוב בהר מלמטה - בלי כל שיטה ופיקוח. הם היו מוציאים רק את שכיבת האבנים התחתונה הראויה לבנין - ואת העליונה המיועדת לחצין הותיר. משפחת שאמי, לעומתם, בנתה גם היא ללא רשיון, את הבתים על פסגת המחצבה, ובלילות היו מוציאים משם את המרצפות וחוצבים בהר מלמעלה...

מחצבה - מתחת לבתים

כתוצאה מחציבה "שיטתית" זו נח לשו מאוד יסודות המחצבה. לפני ששנים התמוטט כאן קיר אבנים גדול וקבר תחתיו שמונה פועלים. הללו נקברו בחשאי חשואין כדי לא להפנות את דעת השלטונות למקום...

פרנסה מול סכנה...

החוצבים במקום הם נכים מסוג ה, שהשיקיעו במחצבה למעלה מ-2300 ל"י, מכונת החצין שלהם נהרסה במפולת האחרונה. הם השיקיעו במקום עמל ומ' מון במשך 10 חודשים ואינם נכונים לזוז ממנו. "יוציאו המוסדות המוסמכים מיד את האנשים הדרים כאן אם ברורה להם הסכנה האורבת לבתים הבנויים על חלל המחצבה", אומרים החוצבים, "אך את מטה לחמנו אל ישכרו!"

"אין ספק שיקרה אסון!"

על תקרת המחצבה בנויים הבתים הנטוים על פי התהום. הבנינים הם

ה"מריבה" המשונה על הבית מס' 50 ברחוב 242 ביפו כבר זכתה לפרסום. לפני חודשיים ביקר בבית זה מהנדס שקבע כי צפויה סכנה לעשרות הדיירים - עולים וחיללים משוחררים - אם לא יבוצעו שינויים דחופים בבנין. השינויים לא יצאו לפועל. מאז מתנהלת חליפת מכתבים בין מינהל יפו, הפועל בשם העירייה, ובין האפוטרופוס, המ' מלא (או אינו מלא) תפקיד של בעל-בית. המינהל דורש לבצע את התיקונים, ואילו האפוטרופוס לא ניגש עדיין לעבודה.

הר מתמוטט בחליסה

מצב חמור לא פחות, ואולי עוד יותר, קיים בשכונת חליסה בחיפה, הנתונה אף היא למרות האפוטרופוס. סופרנו החיפאי שבדק את המצב בשכונה זו, מסכם את מסקנותיו בכתבה הבאה:

נס הוא אם כל "השיכון" הזה אינו מתגלגל תהומה! - אמר הצופה ממר' כז חיפה מורחה בהיתקל עינו בקבוצת בתים זעירים ונמוכים הדבוקים לצלעות ההר והבנויים לפי מיטב מסורת "הסג' נון המזרחי" עשויים חימר וטיט מעורב בחצין. מגובבים זה על גבי זה, כשגגו של האחד משמש מרפסת לשכנו... מר' חוק דומה כי בעוד רגע קט יינתקו כל אותם "ארמונות" התלויים על בלימה ויידרדרו במדרון...

המקום קרוי חליסה העליונה. ובתיו מוצבים מעל ומתחת לקיר סלע אכול "שיני" חוצבים, שגבהו מגיע לכדי 20 מטר. לפנים שכנו כאן הערביים, ועם שחרור חיפה הוכנסו למקום תחת לחץ העליה הגדולה - עולים "בסיטונות". והתוצאות לא אחרו לבוא.

הקרבת הרעיונות הראשונים

לפני זמן מה ניתק מקיר הסלע גוש אבן בן 20 טון וקבר תחתיו בית מגורים שעמד בסמוך. בדרך נס לא נמצאו כל הדיירים אותה שעה בביתם - אר' לם שני ילדי משפחת גלנט, האחד בן 10 והשני בן 12, נשארו קבורים תחת התרבות. לפי כל חוקי הטבע וההגיון היו הילדים אבודים. אלא ששוב אירע כאן נס בתוך נס והגוש שנפל מן הקיר התפלג לשני חלקים שיצרו כמין שק עורית חלולה בטבורה של המפולת והילדים שנמצאו בתוכה הוצאו בריאים ושלמים.

מי אשם במפולת חליסה?

מי אשם במפולת בחליסה העליונה? רבקה בקר, פליטה ממחנה הריכוז במ' אוטהאוזן, המתגוררת בשולי קיר הסלע אומרת: - "המחצבה אשמה! הכל בגלל המחצבה. הם חוצבים שם, אר' מרת היא, אבן אחת. ומאה אבנים מת' רסקות על ראשינו. לא איכפת להם אם כולנו נלך לעזאזל..."

דעתו של יעקב גנידוביץ, מנהל מח' צבת ג. צ. ל. (נכי צבא ההגנה לישראל) הפועלת בה, והמורכבת כולה מנכי מל'

יפו: כתובת על הקיר
"ואין לאן ללכת..."

חליסה: המפולת הבאה?
"יש לפנות את הבתים..."